کورد و پڕۆژەی یاسای نەوت و غازی کۆماری ئێراق

بەشی سێیەم

جەوهەر نامیق سالم

پڕۆژەی یاسای نەوت و غازی حکومەتی فیدراڵی کۆماری العراق لە 2007/2/ 15 بەفەرمی لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانی بەغداوە پەسەند کراو ڕاگەیەندراو درا بە ئەنجوومەنی نوێنەران. لە وتارێکماندا لەڕۆژنامەی «هاوڵاتی»، کاتی خۆی، ئاماژەمان بە لایەنە پۆزەتیڤەکانی کرد. جگە لەڕەخنە (گشتییەکان)، کە هەر لەو نوسینەماندا باسمان کردبوو، ناوەڕۆکی ئەم پڕۆژەیە، ژمارەیەکی زۆر لەپسپۆرانی بواری نەوت و ئابووریی ناوخۆ و بیانیش، کۆکن لەسەر ئەوەی کە هەنگاوێکە بۆ دواوەوە، بەتایبەتی سەبارەت بەکەرتی پیشەسازی نەوت و، ڕێبازی بەرخودان و ململانێی گەلانی ئێراق دژبە بەرژەوەندییەکانی زلهێزەکان و کۆمپانیا ئیحتیکاریەکانی بەدرێژایی زیاتر لەنیو سەدەی رابردوو.

شەشەم

ئەم پرۆژە یاسایە کۆمەڵێک بڕگە و مادده و پرەنسیپی جۆراوجۆری تێئاخنێنراوە،و وەکو تیغی دوودەم وایە، دەکرێت لە کاتی پێویست بەکاربهێندرێت. لەوانە ئەو زنجیرە دامودەزگایەیە بە کۆمەڵێک دەسەڵات و هەندێ جار وەک یەک و هەندێ جار دژ بە یەک و هەندێکیشی ناتەبا لەگەڵ دەستوور. هەروەها پرۆسەی ئیمزاکردنی گرێبستەکان و پەسندکردنی، لایەنێکی تری ئەو گرفتانەیە بۆ نموونە:

1ـ بەپێی دەستوور (مادده 112)،هەروەکو لایەنی کوردستانی تەفسیری دەکەن، بەدەر لەکێڵگەکانی بەرهەم هێنەری ئێستا (الحقول الحالیە المنتجە-کەهەر هەمووی لەدەرەوەی هەرێمە)، وەزارەتی سەرچاوە سرووشتیەکانی هەرێمی کوردستان ئەتوانێت لە رێگای کۆمپانیای خۆماڵی خۆی، یان لە رێگای تەرەفی سێیەم (بیانی)، دەست بکات بەئیستغلال کردنی نەوت و غازی گشت ناوچەکای هەرێم، وەلێ هەر لە هەمان دەق و دەقی دیکەی دەستووردا، چ بە هۆی هونەری دارشتنی دەقەکان و، چ بە

حوکمی هەندێ لە مادده و برگەکانی پرۆژەی یاسای نەوت و غازی ناوەندی بەغدا، نەک هەر ئەو مافە لە زۆر بواریدا، سنووردار کراوە و شێوێنراوە، بەڵکو بە پێچەوانەوە هەندێکی قەتیس و وەلاوەنراوە.

2ـ هەتاکو ئەگەر لایەنی کوردستانی گرێبەستێکیش ئیمزا بکات، بەپێی هەموو ئەو مەرج و دەسەڵاتەی ناوەند، ئەو پێکهاتن و ئیمزا کردنە (ئەولی)ە، گرێبەستەکە دەڕوات بۆ ناوەند، نەک بۆ حکوومەتی هەرێمی کوردستان. لە ئەنجوومەنی ئیتحادی نەوت و غاز عەرز دەکرێت (م 10 ـ أ)ی پرۆژەکە دەدرێت بە (مەکتەبی راوێژکارانی سەربەخۆ).

شێوە و شێوازی ئەم دەستگایە واتا (ئەنجوومەنی ئیتحادی) لە پێکهاتە و لە مامەڵەکردنی و لە شێوەی دەنگداندا، رۆڵ و گرنگی لایەنی کوردستانی پەراوێز دەکات و شێوەی دەنگدانەکەشی هیچی وەهای بۆ ناهێڵێتەوە. ئەمەش ماددەی 10ی پرۆژەکە بە وردی باس دەکات:

1- مادده (10-ب: تنص عقود التنقيب و الانتاج المشار اليها فى الماده (10-ا) على مايلي:.. يكون العقد نافذا ما لم يمانع المجلس الاتحادى للنفط و الغاز و فقا لاحكام قانوون النفط و الغاز المرقم لعام 2007 بما فى ذلک الاليات المنظمه للتفاوض و التعاقد و نماذج العقود و ما قد يصدر من تعديلات بهذا الخصوص من قبل المجلس الاتحادى للنفط و و الغاز).

2- (10-ت: يجب احاله العقد الاولى المشار اليه فى الماده (10-ب) الى المجلس الاتحادى للنفط و الغازخلال (30) يوما من التوقيع الاولى عليه، والايعتبر لاغيا)

3- (10-ث: يتبع المجلس الاتحادى للنفط و الغاز عن اتخاذ قراراته بشان العقود المرفوعه اليه.. الخطوات التاليه:

1- احاله العقد الاولى المذكور فى الماده (10-ت) ان ارتأى المجلس الاتحادى للنفط و الغاز الى مكتب المستشارين المستقلين لدراسه و بيان الرأى بشانه و مدى تطابقه مع نماذج العقود المعتمده من المجلس الاتحادى للنفط و الغاز و التعليمات الصادره عنه المنظمه لتراخيص التنقيب و الانتاج ، حسب الماده (9)

2- فى حاله وجود انحرافات جديه فى العقد الاولى عن نماذج العقود و التعليمات الصادره عن المجلس التحادى للنفط و الغاز **يتخذ المجلس الاتحادى للنفط و الغاز قراراته النهائيه باغلبيه ثلثى الاعضاء الحاضرين، مسترشدا بتوصيات مكتب المستشارين المستقلين.)**

3- تبلغ الوزاره او شركه النفط الوطنيه او الهيئه الاقليميه بقرار الممانعه على العقد الاولى والاسباب الموجبه خلال (60) ستين يوما من استلام العقد الاولى من قبل المجلس الاتحادى للنفط و الغاز ويعتبر العقد الاولى موافق عليه فى حاله عدم صدور قرار من المجلس بعد مضى الفتره المذكوره. وفى حاله تعذر عقد اجتماع المجلس الاتحادى للنفط و الغاز خلال (60)ستين يوما من استلامه للعقد الاولى، فعلى المجلس ان يتخذ قراره بشان خلال ال (45) الخمسه و الاربعين يوما التاليه باستخدام

مختلف و سائل الاتصال المتاحه، و سيعتبر العقد نافذا فی حال عدم صدور القرار بعد انقضاء المده المذكوره)
لەم چەند بڕگەیەدا چیمان بۆ دەردەکەوێت...؟
1ـ ئەم پڕۆژە یاسایە چ بەم بڕگانە و چ بە مادده و بڕگەی دیکە، گەمارۆی ئەو چەند پرەنسیپانەیان داوە کە لە دەستووری هەمیشەییدا تەسبیت کراون، لەگەڵ کەم و کورتی ئەو دەقانە و، ئەو هەوڵانەشدا کەئێستا لە ئارادان بۆ لادان و نەهێشتن،یان هەر چ نەبێت لاوازکردنیان، کە لەلایەن لیژنەی داڕشتنەوەی دەدرێت.
2ـ هەتاکو ئەو دەسەڵات و مافانەش کە لێرە و لەوێ ئەم پڕۆژەیە ئاماژەی بۆ کراوەو، لەم ماددەیە و لە ماددەی دیکەدا، یان (نسخ) کراوە، یان لێکدانەوەی جیا جیای بۆ دەکرێت ویان ناوەڕۆکیان شێوێنراون. واتە بە رووکەشی وەکو دروشم تەسبیت کراون، کەچی لە ناوەڕۆکدا کە بە یەکترەوە گرێدەدرێنەوە زۆربەیان پووچ و بەتاڵ دەبێتەوە.
3ـ وەک دەبینین دەقی یاساکە پڕ لە پێچ و پەنایە بۆ نموونە: کە ناوەند گرێبەستی نموونەیی دانێت. کە جۆجۆ جۆری کۆمپانیاکان دەست نیشان بکات. کە بەپێی یاسا کێڵگەکان دیاری کات. کە بڕی نەوت و غازی دەرهێنراوە، رۆژانە و ساڵانە هەر لە سەرەتاوە ببڕێتەوە، کە شێوە و شێوازی گفتوگۆ و نوێنەرایەتی خۆی دەستنیشان بکات، کە بڕیاری پەسندکردنییان رەتکردنەوەی بەدەستی خودی ناوەند بێت...هتد، ئیدی چی بۆ حکوومەتی هەرێمی کوردستان ماوتەوە لە غەیری ماندوبوون و دەڵاڵی. دەڵێن کورد بەشدارە لە هەموو قۆناغەکان، بەڵێ راستە بەڵام دیارە کە هەر هەموو بۆ شاهیدی ئەشهەدوبیلایە.!
4ـ قۆناغ و شێوەی پیاچوونەوە و بڕیاردان لەسەر گرێبەستەکان: گرێبەستەکان دەنێردرێن بۆ ئەنجوومەنی ئیتحادی. ئەوان دەیدەنە مەکتەبی راوێژکاران تەماشای دەکەن. بڕیاردان لەسەر ئەو گرێبەستانە بە دەنگدان دەبێت. دەنگدانیش رێژەییە. رێژەی پێویستیش دوو لەسەر سێی ئامادەبووانی ئەو دانیشتنەیە نەک کۆی گشتیان. با وای دابنێین ژمارەی ئەندامانی ئەنجوومەن 15 کەسن. لەو دانیشتنەدا کە بڕیار دەدەن 5 کەس ئامادەبوو، یان کەمتر. ئەگەر 5 بن 3یان بەسە دەنگ بە (بەڵێ) یان بە(نە) بدەن و دەبێ بە بڕیار. ئەگەر 10یان ئامادەبێت ئەوە 7 دەنگ بەسە. ئەگەر هەر هەموویان ئامادە بن ئەوا 10 دەنگی دەوێت. بۆیە سەرۆکی ئەم ئەنجوومەنە کە سەرۆک وەزیرانی حکوومەتی ناوەندە، زۆر بە باشی دەتوانێت ژمارە و کاتی دەنگدانەکە وا رێکبخات کە بە دڵی خۆی بێت. چونکە لەلایەکەوە ئەندامانی ئەنجوومەنی ئیتحادی نەوت و غازی کۆماری ئێراق لەلایەن سەرۆک وەزیرانی حکوومەتی ناوەندەوە تەعین دەکرێن و لەلایەکی دیکەوە هەموویان لە ئاستی وەزیر و کارمەندی پلە بەرزی حکوومەتن. واتا دوا بڕیار لای حکوومەتە.
هەروەها ئەنجوومەنی نوێنەرانی کۆماری ئێراق، پەیوەندار نییە بە گرێبەستەکانەوە، بە واتایەکی دیکە ئەو گرێبەستانە ناگەڕێنەوە بۆ ئەنجوومەنی نوێنەران بۆ باس و بڕیاردان لەسەری، ئەمەش یەک لە لایەنە هەرە لاوازەکانی ئەم پڕۆژە یاسایەیە، بە پێچەوانەی زۆر وڵاتانی دیکە، ئەم جۆرە گرێبەستانە دەگەڕێنەوە بۆ پەرلەمانەکەیان بۆ بڕیاردان لەسەری،

ئەمەش کێشەیەکی سادە و ئاساییە، چونکە نەوت و غاز کاڵایەکی ئیستراتیژی و حەیاتیە بۆ خەڵکی ئەو وڵاتانە. لە ئێراق لە سنووری 98٪ داهاتی وڵاتەکەیە. جا ئەگەر پەرلەمانێک ئاگای لە وردەکاری و ناوەڕۆک و کەین و بەینی ئەو گرێبەستانە نەبێت سەبارەت بەم کاڵایە، ئیدی دەبێت ئاگای لە کوێ و لە چی ئابووری وڵاتەکەی بێت..؟!

5ـ وەکو دیارە پێکهاتەی (ئەنجوومەنی ئیتحادی) بەپێی ئەم پرۆژە یاسایە، دەبێت ڕەنگدانەوەی پێکهاتەی ئێراق بێت: م5 -ت-6:ویراعی فی تشکیل المجلس التحادی للنفط والغاز تمثله المکونات الأساسیه للقب العراقی) بەپێی مادده 10 ـ ث ـ ثالثا: لەسەر ئەنجوومەنی ئیتحادیە لە ماوەی 60 ڕۆژ لە (ڕۆژی وەرگرتنی گرێبەستێک)، بڕیاری ڕەزایی نەبونی خۆی بدات لەگەڵ ڕوونکردنەوەی هۆکارەکان، بەڵام ئەگەر وەڵام نەبوو لەو ماوەیەدا ئەوە گرێبەستەکە قبووڵکراوە و کاری پێدەکرێت (و یعتبر العقد الاولی موافق علیه فی حاله عدم صدور قرار من المجلس بعد مضی الفتره المذکوره) با وا پێشبینی بکەین یەکێک لەو پێکهاتانە ویستی گرفت دروست بکات، یا ئەگەر (لە نێو ئەنجوومەن یان ئەنجوومەن خۆی) لەبەر هەر هۆکارێک بێت لە ماوەی دیاری کراو بیەوێت یان بیانەوێت (مماطله) بکەن، یان سەرۆک وەزیران مەودای بڕیاردان نەدات یان ئەنجوومەنەکە کۆ نەکاتەوە، ئەوە، گرێبەستەکە دەرباز دەبێت با کەم و کورتیشی زۆر بێت.

حەوتەم

ماددەی 11ـ أ: جەخت لەسەر ئەوە دەکات کە یاسایەک دەردەچێت بە ناوی یاسای داهاتی فیدراڵ تیایدا:

1ـ چۆنیەتی دابەشکردنی داهاتی نەوت و غاز بەپێی ماددەکانی دەستوور دیاری دەکات.

2ـ حیسابێک دەکرێتەوە بە ناوی سەندوقی داهاتی نەوت دەبێت گشت داهاتی نەوت و غاز ڕەوانەی ئەوێ دەکرێت، یاساکەش میکانیزمی چۆنیەتی ئیدارەکردنی ئەو سەندووقە و دابەشکردنی ئەو داهاتە ڕێکدەخات.

3ـ سەندووقێکی دیکەش دروست دەکرێت بە ناوی سندووقی ئایندە، ڕێژەیەک لە داهاتی نەوتی بۆ دیاری دەکرێت، ئەمەش بە یاسایەکی تایبەتی ڕێکدەخرێت.

هێشتا ئەو دوو یاسایە بیرۆکەن و نازاندرێت ناوەڕۆکی چییە، بە تایبەتی بۆ خەڵکی کوردستان: ئایا ئەو حیسابە لە دەرەوەی وڵات دەبێت یان لە ناوەوە...؟ و بەشی هەرێمی کوردستان چەند و لە کوێ دەبێت و؟ کێ ئیدارەی ئەو دووسندوقە دەکات و..؟ ئەو پارەیە بە چ عوملەیەک دەبێت و...؟ لایەنی کوردستانی دەسەڵاتی چەندە و چۆنە سەبارەت بە بەشی خۆی.... هتد...؟ ئەمانە کۆمەڵێک پرسیارن پێویستیان بە وەڵام هەیە... بۆیە باشتر وایە پێش پەسندکردن و دەرچواندنی پرۆژەی یاسای نەوت و غازی کۆماری ئێراق هەموو کێشەکان چارەسەر بکرێن وەک یەک پاکێت و بخرێنە بەردەم ڕای گشتی ئێراقی و کوردی و پاش ئەوە بدرێت بە ئەنجوومەنی نوێنەرانی کۆماری ئێراق بۆ

باسکردن و دەرچوواندنیان،بەتایبەتی: یاسایی داهاتی ئابووری نەوتی فیدراڵ. یاسای سندووقی ئاینده و جۆر و مەرجەکانی گرێبەستەکان و ئەو مەرجانەی کە پێویستە لە کۆمپانیا خۆ ماڵی و بیانیەکاندا هەبێت و مەرج و شێوە و شێوازی گفتوگۆ... هتد، هەروەها چارەسەرکردنی کەم و کورتیەکانی هەردوو دیکۆمێنت: دەستووری هەمیشەیی و پرۆژە یاسای نەوت و غازیش...

هەشتەم

هەر وەکو پێشتر باسمان کرد ئەم پرۆژە یاسایە دەرگای بواری کەرتی نەوت وغازی العراقی بۆ کۆمپانیا بیانیەکان و، بە تەحدید ئەمریکی وئینگلیزی، کردوەتەوەو، بنەمای گرێبەستەکانیش (مشارکە الانتاج) ە ئەم جۆرە گرێبەستانەش، نەک هەر کۆن و کاتی بە سەر چووە، بەڵکو چەترێک و حیلە شەرعیەکە بۆ هەرزانفرۆشی نەوت وغازی وڵات و، لە دەستدانی سەروەت وسامانێکی زۆرە، کە وەکو سوود دەگەڕێنەوە بۆ کۆمپانیا زەبەلاحەکانی و، گەڕانەوەی نفووز ودەسەڵاتیانە، پاش دوورخستنەوەیان بۆ ماوەی نزیکەی نیو سەدە، ئەم گۆڕانکاریە زەمینە خۆشکەرە بۆ فشار ودەستێوەردانی ئەم کۆمپانیا زەبەلاحانە و بە تەحدید فەرز کردنی ئەجندەکانی زلهێزەکان و لە پێش هەمووشیانەوە ئەمریکا، لە ناوچەیەکی وا ئاڵۆزو نا سەقامگیر، مەعلومیشە چارەنووسی کوردو، زۆر لە تراجیدیەکانی ئەم نەتەوە لەبەشی باشووری، دەگرێتەوە بۆ بوونی ئەم سەروەت وسامانە، چ لە دروستبوونی زۆربەی رژێمە یەک لە دوای یەکەکانی العراق لەسەر دەست و بە پشتیوانی ئەو زلهێزانە و پێش هەمووشیانەوە ئەمریکا کە لە زۆر بواردا رێخۆشکەرو پاڵپشتی رژێمی گۆڕ بە گۆڕی سەددام بوو لە بەهێزکردنی و لە تەعریب و لە ئەنفال و کیمیابارانی هەڵەبجە، واتا جینۆساید کردنی کورد. ئەوە چوار ساڵیش ئەمریکا دەسەڵاتی فیعلی و داگیرکەری (العراق)ە بە کوردستانی باشوورمانیشەوە، کەچی هێشتا تەعریب بەردەوامە. کورد تەهجیر و تیرۆر دەکرێت لە سەر ناسنامەو، دەسەڵاتی ناوەند بە هەموو لاوازیەکیەوە هەوڵی دروستکردنی گرفتەو، هەمیشە خولیای پاشگەزبوونەوەیە هەتاکو لەو گفتانەی کە خۆیان داویانە و دۆکۆمێنتکراون...!

ئێمە دژی پرانسیپی (خصخصە) کردنی کەرتی پیشەسازی نەوت نین، یان هاتنی کۆمپانیا بیانیەکان، یان بوونی ئەمریکا لە رۆژهەڵاتی ناوەڕاست، یان داکۆکی لە بەرژەوەندیەکانی خۆی .. هتد .

مەترسی ئێمە لەوە دایە ، ئەمریکا نەوتی ناوچەکەی دەوێت .بۆ نەوتی (العراق) هاتووە و دەیەوێت . لەم (العراق) ە کورد و پارچەیەکی کوردستان هەیە و بە زۆری زۆرداری کراوە بە بەشێک لە (العراق)و، هۆکاری سەرەکیش نەوتەکەیەتی کوردستان بووە. ئەم واقیعە تاڵە زلهێزەکان فەرزیان کردووە، بۆیە کوردی (العراق) کێشەیەکی هەیە. بۆ یەک سەدەیە لە ململانێدایە لەگەڵ داگیرکەرانی. جگە لە فاکتەری زاتی خودی جولانەوەی رزگاریخوازی کورد، ئەمریکا یەک لە هۆکارە سەرەکیەکانی زۆربەی هەرە زۆری تراجیدیەکانی پاش شەڕی جیهانی دووەهەمی خەڵکی کوردستانە، چ لە درووستکردن و پشتگیریکردنی ئەم رژێم یان ئەوی تری ئەم (العراق) و بە تەحدید رژێمی سەددامی

خوێنڕێژ، هەروەک باسمان کرد، یان بە دەستێواردن و بە کارهێنانی ئەم بزووتنەوەیە لە قۆناغە جیاجیاکاندا بۆ مەرام و بەرژەوەندی تایبەتی خۆی، هەرەسی ١٩٧٥ و کۆرەوەکەی ١٩٩١ و قۆناغی پاش ئەوەش و، سەرەتاکانی ٢٠٠٣ بە ئەمڕۆیشەوە دەرئەنجامەکانیەتی لە هەموو سەراو دەراوە، ئەمەریکا، بە هیچ شێوەیەک مەودای ئەوەی نەداوە کورد کیانی سەربەخۆی خۆی هەبێت.. ئەمریکا نەوت و بازاری گەورەی دەوێت و، هەولی قووتدانێکی بێ گیروگرفتیان دەدات. بەرژەوەندی ئەو لەگەڵ گشت نەوتی (العراق)ە نەک (بەشێکی)، لەگەڵ گشت بازاری (العراق و ناوچەکەیە، نەک پارچەیەکی)، لە گەڵ یەکێتی خاکی العراق. لەگەڵ (گەلی العراق)ە (نەک گەلانی) لەگەڵ کیانی یەکگرتووی (العراق وناوچەکەیە و ریزگرتن لەو سنوورانەی کە خۆی و هاوکارانیان تەسبیتیان کردووە، نەک گۆرینی)، ئەمریکا لەگەڵ زیندووە نەک مردوو. کارتی هێز وتوانای خۆی بەکار دێنێت و، لە سەر ئەوەش دروست و گەورە بووە، کوردیش بەش بە حالی خۆی کارتی (نەوت) و هێزی خۆی هەیە. ئەگەر بە باشی بەکاری بهێنێت ئەتوانێت ئەم جۆرە قالبدانەو ئەو جۆرە قەوارەیە بگۆرێت، ئەمریکا خۆی و ئەو هێزانەی کە حیسابیان بۆ دەکات لە (العراق)، هەمیشە لە هەولی بچووک کردنی کوردستانی باشوورو دەسەلاتی کوردن لە پێناوی ئەو بەرژەوەندیە ئامادەن هەر چۆن ئامادە بوون بەش بەشمان کەن و لە کاتی پێویستدا بمانفرۆشن، هیوادارین ئەو کوردانە کە(مورید و دەروێشی ئیدارەی جۆرج دەبلوبۆش)ن تەنگەنەفەس نەبن و خراپ لێمان تێنەگەن ..!

کورد قوربانی سیاسەتی زلهێزەکانە. بە خەباتێکی دوور و درێژ و زەحمەتێکی زۆر و بە خوێن و فرمێسک نزیکی ئامانج دەبێتەوە، کەچی زۆر بە ئاسانی و سوک و لە ماوەیەکی کەمدا لە دەستی دەدات. ئەمرۆ کلیلی کێشەی کورد لە بەغدا نییە. لای ئەمریکایە. نەوتی کوردستان بۆ بەغدا نییە بۆ ئەمریکایە. بۆیە دەبێت سەرانی کورد گشت کارتەکانی کێشەی کورد بە تایبەتی نەوت لەگەڵ ئەمریکا روونتر و وردتر و جەربەزەتر باس بکات، ئەگەر وەکو ئەوەی (دەروێشان وموریدانی کاکە(بوش) بانگێشەی بۆ دەکەن) کە ئەمریکا، دەولەتی کوردیان بۆ دادەمەزرێنێت و کیانی کوردستانیمان بۆ مسۆگەر دەکات، و ئەمن و ئاسایشمان بۆ تەئمین دەکات و باری ژیانی خەلکیمان بۆ خۆشتر دەکات، هەرزانی و ئاوەدانکردنەوە و ژێرخانی ئابووریمان بۆ سازدەکات و، دیموکراتی وئەم دەست وئەو دەستی دەسەلاتمان بۆ دەرەخسێنێت، ئەلێین ئەگەر وایە نەک هەر نەوتەکەمان کە هەمیشە تالانکراوە، پێشکەش و عافیەتی بێت، بەلکو با کوردیش جەندرمەی بێت. کاتی ئەوە هاتووە ،واتا پێش دەرچواندنی ئەم جۆرە یاسانە و، دەرباز بوونی ئیدارەی بوش لەم قەیرانە، لایەنی کوردستانی ساغی کاتەوە، چی دەوێت لە ئەمریکا و ئەمریکا چی بۆ دەکات و، خۆی چی پێ دەکرێت و لە هەموو ئەو حالەتانە دەبێت خەلکی کوردستان ئاگادار بکرێتەوە و ئامادەبێت بۆ هەر ئەگەرێک. خۆ قەزەلاندن و لەزەت وەرگرتن لە بێ دەسەلاتی نرخی تەنها ئابرۆ چوون ورسوایی نیە ، بەلکو تراجیدیای گەورەی لە دوایە...

ئەم پرۆژە یاسایە یەک لە پرۆژە گەورەکانی ئیدارە(بوش)ە لە العراق کە زۆر بە هەند

وەریگرتووە جەخت کردنی سەرانی العراق لەسەر(خصخصە)و گەڕانەوە بۆ کۆمپانیا بیانیەکان لە بواری نەوت وغاز و لە سەر بنەمای (مشارکە الانتاج) یان گرێبەستی دیکەی وەک ئەوە، پیادەکردن و ملکەچکردنە بۆ ئەو خواست و ویستە کە لە زۆر بواریدا هاوتەریب نیە لەگەڵ خواست و ویستی گەل ونیشتمان. بۆ ئەوەی هەندێ ئەم لایەنە روونکەینەوە ئەڵێین:

نەوتی العراق هەم زۆرە و هەم نایابە و هەمیش (کلفە)ی دەرهێنانی هەرزانە . کولفەی یەک بەرمیلی نەوتی خاو مەزەندە دەکرێت لە نێوان (٥،٠-٣) دۆلار. ئەگەر نرخی یەک بەرمیلی نەوتی خاو بە (٦١) دولار حیسابکەین و (٥٪) سوودی یەک بەرمیل پاش دەرکرنی خەرجی دەرهێنان بۆ کۆمپانیاکە بێت بە پێی گرێبەستی (مشارکە الانتاج) و ، لە حاڵەتی کولفەی گشتی یەک بەرمیل بە (١) دۆلار ئەوە :

سوودی کۆمپانیاکە (٣) دۆلار دەبێت . واتە بەرامبەر کەمتر لە (١) دۆلاری وەبەرهێنان لە لایەنی کۆمپانیاکەوە، (٣) دولار قازانج دەکات، واتا ٣٠٠٪ ، لە چی کەرتێکی خزمەتگوزاری یان کشتوکاڵی یان پیشەسازی ڕێژەی قازانج (٣٠٠٪) ە .

جا ئەگەر ڕێژەی سوودی کۆمپانیەکان بکرێت بە (١٠٪ یان ٢٠٪) ئەوە قازانجییان لە (٦٠٠٪)، یان (١٢٠٠٪) زیاتر دەبێت. ئەگەر ئەمە فەرهود وتاڵان نەبێت دەبێت چی بێت ...؟!

هەندێ لە بەرپرسانی کورد وعەرەبی العراق، بۆ پاساودانی تاڵانکردنی ئەو سەروەت وسامانە، پەنا دەبەن بۆ بارودۆخی ئابووری کوردستان و العراق و داڕمانی ژێرخانەکەی و بێکاری و پێداویستی ئاوەدانکرنەوە و گەشە پێدان، ونەبوونی سەرمایە ....هتد

عێراق بە گشتی وکوردستان بە تایبەتی وڵاتێکی دەوڵەمەندە . سەرەڕای کارەساتەکانی ڕژێمە یەک لە دوای یەکەکانی و بەتایبەتی سەددامی گۆڕ بە گۆڕ وڕژێمەکەی و، ئەو هەموو گرفت و تێکدان وئیرهاب و گەندەڵی و، دزی وجەردەییە توێژەیەکی زۆری بەرپرسانی، و مافیەکانی تاوانی مونەزەمی ئابووری وبازرگانی ناوەوە و دەرەوە، کە داگیرکەری ئەمریکی، پاش قۆناغی(رزگار) ی ،پاڵپشت وزەمینەخۆشکەری بەرچاوییەتی (بە پێی راپۆرتی پشکنینی دەزگا فەرمیەکانی خودی ئەمریکا)، دەڵێین لەپاش هەر هەموو ئەمانە، بە ئیمکانیاتی خودی عێراقیەکان رۆژانە بەرهەمی دەرهێنانی نەوت لە سنووری (٣) ملیۆن بەرمیلە (بەو نەوتەیشەوە کە مافیەکانی دەسەڵات وئیرهابیەکان تەهریبی دەکەن). داهاتی رۆژانەی لە (١٨٠) ملیۆن دۆلار تێدەپەڕێت. ساڵانە دەگاتە(٦٥) ملیار دۆلار. بەم ئیمکانیاتە و بەم یەدەگە زۆرەی نەوتەکەی، دەتواندرێت بە چەندین شێوە وشێواز سەرمایەی پێویست تەئمین بکرێت بۆ چاکسازی وگەشەپێدانی کەرتی نەوت ، چ لە رێگای کرینی خزمەتگوزاری هونەری وئیداری بە نەوتی خاو، بۆ نموونە بۆ (ماوەی ٥ ساڵ و ١٠ ساڵ) ، وچ لە رێگای ئاڵوگۆڕی نەوت بە سەرمایە و تەکنەلۆجیای پێویست لە گەڵ وڵاتان و کۆمپانیاکانی دەرەوەی بازنەی زەبەلاحەکان. بازاڕ و بازرگانی نەوت، ئەزموونێکی دەوڵەمەندی هەیە لە جیهان و ئەلتەرناتیڤیش زۆرە. دەسەڵاتی ناوەندی بەغدا دەتوانێت:

١- ساڵانە برە پارەیەک بە ناوی (وەبەرهێنان) لە داهاتی نەوت وەلاوەنێت، بۆ

گەشەپێدانی کێڵگە بەرهەمهێنەرەکانی ئێستا. پسپۆرانی ئەم مەیانە پێویستی ساڵانەی (وەبەرهێنان) لە بواری نەوتی العراق مەزندە دەکەن بە (٢,٥- ٣) ملیار دۆلار بۆ ماوەی (٣) ساڵ. لە بودجەی ساڵی ٢٠٠٥ کە(٣٠) ملیار دۆلار بۆ (٣) ملیاری تەخصیص کرا بوو بۆ وەبەرهێنان لە کەرتی نەوت، واتا(١٠٪) ئەو بودجەیە. بودجەی ساڵی ٢٠٠٧ لە سنووری (٤٢) ملیار دۆلارە، دەکرێت هەر بە هەمان رێژە (٤,٢) ملیار دۆلار تەرخان بکرێت بۆ هەمان مەبەست.

٢- حکوومەتی ناوەند راستەوخۆ، یان لە رێگای وەزارەتی نەوت، یان کۆمپانیای نەوتی نیشتمانی، یان هەر دەزگایەکی دیکەی پەیوەندار بە کەرتی نەوت وغاز، هەڵسێت بە قەرزکردنی برە پارەیەکی پێویست لە حکوومەتە بیانیەکان، یان دەزگا نێودەوڵەتیەکان و، گەرەنتیەکەشی نەوت و غازەکە بێت..

٣- لە بانک و بنکە ودەزگاکانی ئابووری ناوخۆ و ئیقلیمی و جیهانی، یان لە رێگای دەرکردنی (سندات) ی تایبەت لە لایەن حکوومەتی العراق و، فرۆشتنی بە هاووڵاتیان، یان دەزگای گشتی وتایبەتی، دیسان گەرەنتی نەوتی خاو وغاز وموشتەقاتی بێت...

٤- لە رێگای بانگێشەکردنی کۆمپانیای نەوتی بیانی و بە پێی گرێبەستەکانی ناسراو بە ((خزمەتگوزاری)، (بەرێوەبردن)، (دووبارە کرینەوە)، (مەترسیەکانی خزمەتگوزاری)، (گەشەپێدانی بەرهەمهێنان) ...هتد. بە خیلافی گرێبەستی (مشارکە الانتاج)، ئەم جۆرە گرێبەستانە، کۆمپانیا بیانیەکان دووردەخاتەوە لە خاوەنداری نەوتی کێڵگەکان بە شێوەیەکی راستەوخۆ، دەرفەتیش دروست دەبێت بۆ وەبەرهێنانی ئەو کۆمپانیانە، واتە عەرزی تەکنۆلۆجیا وسەرمایە لەلایەن بیانیەکان و، کرینی خزمەتیان بە گەرەنتی نەوت وغاز لە لایەن دام ودەزگاکانی العراق.

ئەم بابەتە لە رۆژنامەی خەبات بەشێوەی زنجیرە لە 2007/5/28 تا 2007/6/1 بڵاوبۆتەوە..